

ALTARI

Kaikissa uskonnoissa alttari on uhrijumalanpalveluksen keskus (hepr. zabah = uhrata, sanan mizbeah — alttari — juuri). Alttari on jumalallisen läsnäolon merkki; Mooses olettaa tällaisen uskomuksen, kun hän vihmoa puolet uhrieläinten verestä alttarille ja toisen puolen kansan päälle, joka näin astuu yhteyteen Jumalan kanssa (2. Moos. 24:6–8); samoin Paavali: ”Eivätkö uhreja syövät ole yhteydessä alttariin?” (1. Kor. 10:18). Täydellisessä uhrissa merkki antaa sijaa todellisuudelle: Kristus on samalla kertaa pappi, uhri ja alttari.

I. Muistomerkistä jumalanpalveluspaikaksi. Alkuaikoina ihminen rakensi alttarin vastatakseen Jumalalle, joka oli tullut häntä tervehtimään. Tätä tarkoittaa patriarkkojen toimia usein kuvaava ilmaus: ”Hän rakensi alttarin Jahvelle ja huusi avuksi hänen nimeään” (1. Moos. 12:7 f.; 1. Moos. 13:18; 1. Moos. 26:23). Ennen kuin alttari oli paikka, jossa uhrattiin, se oli Jumalan suosion muistomerkki; todistuksena tästä ovat nimet, jotka alttarit saivat symbolisina niminä (1. Moos. 33:20; 1. Moos. 35:1–7; Tuom. 6:24). Alttari oli kuitenkin myös juomauhrien, uhrien ja hajusteiden uhrilahjojen paikka. Aluksi saatettiin tyytyä enemmän tai vähemmän tarkoitukseen sopiviin kallioihin (Tuom. 6:20; Tuom. 13:19), mutta pian alettiin rakentaa alttareita tampatusta maasta tai käsittelemättömistä kivistä; ne olivat epäilemättä karkeatekoisia mutta tarkoitukseensa sopivampia (2. Moos. 20:24–26).

Patriarkkojen jälkeläisille jumalanpalveluspaikka sai yhä suuremman arvon sen Jumalan ilmestymisen muiston rinnalla, josta se oli saanut alkunsa; näin siitä tuli usein pyhiinvaelluspaikka. Paikan asettaminen muistomerkkin edelle näkyi jo siinä, että jumalanpalveluspaikoiksi valittiin usein entisiä kanaanilaisia kulttipaikkoja: esimerkiksi Betel (1. Moos. 35:7) tai Sikem (1. Moos. 33:19) ja myöhemmin Gilgal (Joos. 4:20) tai Jerusalem (Tuom. 19:10). Kun valittu kansa saapuu Kanaaninmaahan, se joutuu kohtaamaan pakanallisia alttareita, jotka laki käskee sen hävittää säälimättä (2. Moos. 34:13; 5. Moos. 7:5; 4. Moos. 33:52). Gideon (Tuom. 6:25–32) ja Jeehu (2. Kun. 10:27) tuhoavatkin näin Baalin alttarit. Tavallisesti kuitenkin tyydytään ”kastamaan” uhripaikat uudelleen niiden kulttivälineineen (1. Kun. 3:4).

Tässä vaiheessa alttari voi edistää uskonnon rappeutumista kahdella tavalla: voidaan unohtaa, että se on vain merkki, joka johtaa elävän Jumalan luo, ja Jahve voidaan samastaa epäjumaliin. Salomo aloittaakin suvaitsevaisuuden kauden vaimojensa mukanaan tuomia epäjumalia kohtaan (1. Kun. 11:7 f.). Ahab toimii samoin (1. Kun. 16:32). Ahas ja Manasse tuovat jopa temppeliin pakanallisen mallin mukaisia alttareita (2. Kun. 16:10–16; 2. Kun. 21:5). Profeetat puolestaan tuomitsevat alttarien lisääntymisen (Aam. 2:8; Hoos. 8:11; Jer. 3:6).

2. Jerusalemin ainoan temppelin alttari. Tilanteeseen saatiin korjaus keskittämällä jumalanpalvelus Jerusalemiin (2. Kun. 23:8 f.; vrt. 1. Kun. 8:63 f.). Polttouhrialttari kokoa nyt Israelin uskonnollisen elämän, ja monet psalmit todistavat sen paikasta uskovien sydämessä (Ps. 26:6; Ps. 43:4; Ps. 84:4; Ps. 118:27). Kun Hesekiel kuvaa tulevaa temppeliä, alttaria käsitellään yksityiskohtaisesti (Hes. 43:13–17), ja sitä koskeva pappislainsäädäntö liitetään Moosekseen (2. Moos. 27:1–8; 3. Moos. 1–7). Alttarin sarvet, jotka mainitaan jo kauan sitten turvapaikkana (1. Kun. 1:50 f.; 1. Kun. 2:28), saavat suuren merkityksen: niihin vihmotaan usein verta sovitusriitissä (3. Moos. 16:18; 2. Moos. 30:10). Nämä riitit osoittavat selvästi, että alttari symboloi Jahven läsnäoloa.

Samalla pappien tehtävät täsmentyvät: papit toimivat yksinomaan alttarin palvelijoina, kun taas leeviläiset huolehtivat käytännön järjestelyistä (4. Moos. 3:6–10). Aikakirjojen kirjoittaja, joka tähdentää tätä käytäntöä (1. Aikak. 9:26–30), sovittaa kuninkuuden historian yhteen näiden määräysten kanssa (2. Aikak. 26:16–20; 2. Aikak. 29:18–36; 2. Aikak. 35:7–18). Lopuksi, osoituksena alttarin kunnioittamisesta, ensimmäinen pakkosiirtolaisuudesta palanneiden karavaani haluaa rakentaa polttouhrialttarin heti uudelleen (Esra 3:2–3), ja Juudas Makkabealainen osoittaa myöhemmin samaa hurskautta (1. Makk. 4:44–59).

3. Merkistä todellisuuteen. Jeesukselle alttari pysyy pyhänä, mutta se on pyhä sen vuoksi, mitä se merkitsee. Jeesus palauttaa mieleen tämän merkityksen, jonka fariseusten kasuistiikka oli hämärtänyt (Matt. 23:18–22) ja joka oli käytännössä jäänyt vaille huomiota: alttarin ääreen tuleminen uhraamaan merkitsee Jumalan luo tulemistä; sitä ei voi tehdä vihasella sydämellä (Matt. 5:23–24).

Kristus ei ainoastaan anna vanhalle jumalanpalvelukselle sen oikeaa merkitystä, vaan myös päättää sen. Uudessa temppelissä, joka on hänen ruumiinsa (Joh. 2:21), ei ole muuta alttaria kuin hän itse (Hepr. 13:10). Sillä alttari pyhittää uhrin (Matt. 23:19); kun hän siis uhraa itsensä täydellisenä uhrina, hän pyhittää itsensä (Joh. 17:19); hän on samalla sekä pappi että alttari. Niinpä Herran ruumiista ja verestä osalliseksi tuleminen merkitsee osallisuutta alttariin, joka on Herra, ja hänen pöytänsä jakamista (1. Kor. 10:16–21).

Ilmestyskirjassa mainittu taivaallinen alttari, jonka alla marttyyrit seisovat (Ilm. 6:9), on kultainen alttari, jonka liekistä nousee Jumalan luo runsas ja tuoksuva savu, johon pyhien rukoukset liittyvät (Ilm. 8:3). Se on symboli, joka viittaa Kristukseen ja täydentää Jumalan Karitsan symboliikkaa. Se on ainoa alttari, jolla toimitetaan ainoa uhri, jonka tuoksu on Jumalalle mieluinen; se on liturgiassa mainittu taivaallinen alttari, jolla Kirkon uhrilahjat esitetään

Jumalalle yhdistettyinä Kristuksen ainoaan ja täydelliseen uhriin (Hepr. 10:14). Kiviset alttarimme ovat vain kuvia tästä alttarista. Tätä ilmaisee piispallinen rituaali sanoessaan: ”Altari on Kristus.”

DS

Katso myös: → culte AT I – montagne II 2 – parfum a – Pyhiinvaellus AT I – Kivi i – Uhri AT I i ; NT II J – Veri AT 3 – temple